

Raziskave vgrajevanja Pb^{2+} v keramiko na osnovi trdnih raztopin $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$

Studies of Pb^{2+} Incorporation in $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ Solid Solutions

M. Podlipnik¹, M. Valant, D. Suvorov, IJS Ljubljana

Prejem rokopisa - received: 1996-10-04; sprejem za objavo - accepted for publication: 1996-11-22

Opravljenе mikrostrukturne raziskave, mikroanalize ter rentgenska difrakcijska analiza s Pb dopirane trdne raztopine $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ so potrdile, da Pb^{2+} ioni v kristalni strukturi $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ nadomeščajo Ba^{2+} ione. Sestava trdne raztopine ($Ba_{1-x}Pb_x$) $_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ v keramiki z izhodiščno sestavo $x=1,5$ se med sintranjem nekoliko spremeni. Zaradi izparevanja PbO iz keramičnih vzorcev se vrednosti x zvišajo, kar povzroči, da se kot sekundarna faza izloča TiO_2 .

Ključne besede: mikrovalovna keramika, dielektriki, dopanti, barij neodim titanat

The analysis of microstructures, microanalysis and X-ray diffraction studies of Pb doped $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ solid solution showed that Pb^{2+} substitutes for Ba^{2+} in the $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ crystal structure. The composition of the ($Ba_{1-x}Pb_x$) $_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ solid solution with starting $x=1.5$ slightly changes during sintering. Due to the evaporation of PbO from the ceramic samples the x values increase and TiO_2 appears as a secondary phase.

Key words: microwave ceramics, dielectrics, dopants, barium neodymium titanate

1 Uvod

Razvoj novih elektronskih sistemov, ki delujejo v mikrovalovnem frekvenčnem območju (od 0,4 do 30 GHz), je v veliki meri odvisen od izboljšanja in razvoja novih materialov, ki se uporabljajo za izdelavo mikrovalovnih komponent. Za take materiale so zahtevane naslednje lastnosti: primerna dielektričnost ($20 < k' < 90$), nizke dielektrične izgube oz. visok faktor kvalitete ($Q_{xf} \geq 5000$) ter temperaturna stabilnost resonančne frekvence ($+15 < \tau_f < -10$ ppm/K, kontroliran na ± 1 ppm/K).

V območju frekvenc od 0,4 do 3 GHz se uporablja mikrovalovna keramika z visoko dielektrično konstanto (med 70 in 90), ki omogoča izdelavo manjših keramičnih elektronskih komponent, t. j. miniaturizacijo. Takšno dielektričnost imajo trdne raztopine v sistemu $BaO \cdot R_2O_3 \cdot TiO_2$ ($R =$ redka zemlja od La do Gd) s splošno formulo $Ba_{6-x}R_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ ^{1,2}. Dielektrične lastnosti takšnih izostrukturalnih trdnih raztopin so odvisne od uporabljene redke zemlje in sestave (vrednosti x v splošni formuli trdnih raztopin). V praksi se najpogosteje uporabljajo trdne raztopine z Nd, ki imajo visoko dielektričnost (-85) in primeren faktor kvalitete (-2000 pri -3 GHz), τ_f pa je previsok (-80 ppm/K) in ga je potrebno znižati². τ_f lahko uravnamo na različne načine:

- uporaba dopantov (Sr^{2+} , Bi^{3+} , Pb^{2+} , ...), ki jih vgrajujemo v kristalno strukturo $Ba_{6-x}R_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ ²⁻⁶
- kombinacija izostrukturalnih trdnih raztopin $Ba_{6-x}R_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ s τ_f nasprotnega predznaka^{2,7}
- prisotnost sekundarnih faz s τ_f nasprotnega predznaka^{3,8}.

Dokazano je, da se Bi^{3+} vgrajuje v kristalno mrežo trdne raztopine $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ tako, da nadomešča Nd^{3+} . Različni avtorji poročajo^{2,9,10}, da Bi^{3+} lahko zamenja le omejeno količino Nd^{3+} ionov.

Tudi vgrajevanje Pb^{2+} v trdno raztopino $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ znižuje τ_f , vendar natančen mehanizem vgrajevanja Pb^{2+} še ni bil opisan. Wakino et al.³ in Negas et al.² poročajo, da Pb^{2+} zamenja Ba^{2+} . V literaturi nismo zasledili eksperimentalnih dokazov o tej predpostavki ter podatkov o mejah trdne topnosti Pb^{2+} v $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$.

Namen našega dela je ugotoviti, kako se Pb^{2+} vgrajuje v kristalno strukturo trdne raztopine $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$. Za uspešno uravnavanje mikrovalovnih dielektričnih lastnosti je namreč potrebno natančno poznati mehanizem vgrajevanja ionov dopanta v keramiko.

2 Priprava in analiza vzorcev

Keramiko s sestavo $Ba_{4,5}Nd_9Ti_{18}O_{54}$ in s Pb dopirano keramiko smo pripravili iz kemijsko čistih ($>99,8\%$) reagentov. $BaTiO_3$ (Transelco 219-1, Lot 910140), $Nd_2O_3 \cdot 2,48TiO_2$ (Transelco 222-x, Lot 950312), TiO_2 (Transelco 203-1A, Lot 950206) in $PbTiO_3$ (Kyorix, Lot 7979) smo zatehtali v ustreznem razmerju, homogenizirali in nato 10 ur kalcinirali (nedopirano keramiko pri temperaturi $1200^\circ C$, dopirano pri $900-1270^\circ C$). Kalcinate smo zdobili, kot vezivo dodali 4% acetonsko raztopino kafe in zatem sintrali pri temperaturi $1400^\circ C$ (nedopirano keramiko 20 ur, dopirano 2 uri).

Mikrostrukturne raziskave in mikroanalize (EDS in WDS) so bile opravljene z vrstičnim elektronskim mikroskopom (JEOL JXA 840A z analiznim sistemom Tra-

¹ Mojca PODLIPNIK, dipl.inž.kem.
Inštitut Jožef Stefan
1000 Ljubljana, Jamova 39

cor Series II). Uprašene vzorce smo analizirali z rentgensko praškovno difrakcijo (difraktometer Philips PW 1710).

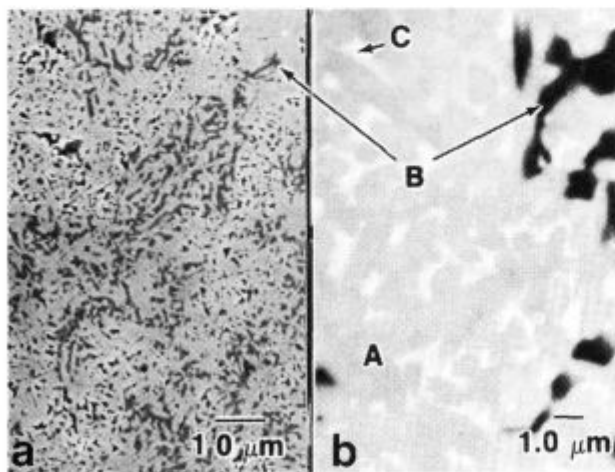
3 Rezultati in diskusija

V kristalno strukturo Ba_{4,5}Nd₉Ti₁₈O₅₄ (BNT4) se Pb²⁺ ioni teoretično lahko vgradijo na tri različna mesta: Pb²⁺ ioni bi lahko zamenjali Ba²⁺, Nd³⁺ ali Ti⁴⁺ ione. Glede na velikosti ionov (ionski radiji in koordinacijsko število: Ba²⁺ 17,5 nm (XII), Nd³⁺ 14,1 nm (XII), Ti⁴⁺ 7,45 nm (VI) in Pb²⁺ 16,3 nm (XII) ter 13,3 nm (VI))¹¹ je bolj verjetno, da se Pb²⁺ ioni vgrajujejo na mesta Ba²⁺ ali Nd³⁺, glede na valenco ionov pa lahko pričakujemo vgrajevanje Pb²⁺ ionov na mesta Ba²⁺, saj bi se v nasprotnem primeru moral naboj zaradi nevtralizacije kompenzirati. Z eksperimenti smo preverili vse tri teoretične možnosti. Pripravili smo vzorce, pri katerih smo 20% posameznih kationov (Ba²⁺, Nd³⁺ ali Ti⁴⁺) v BNT4 zamenjali s Pb²⁺ ioni.

V vzorcu, v katerem smo 20% Nd³⁺ nadomestili s Pb²⁺, smo z mikroanalizo ugotovili prisotnost najmanj treh faz: BNT4, Ba-polititanata (BaTi₄O₉ ali Ba₂Ti₉O₂₀) in s Pb bogate faze na mejah med zrni BNT4 (slika 1). V faznem diagramu BaTiO₃-TiO₂-Nd₂TiO₅ smo se torej premaknili od področja trdnih raztopin

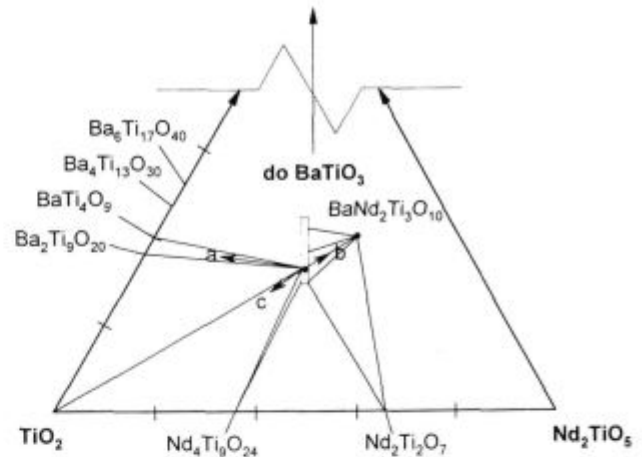
Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti₁₈O₅₄ v smer proti barijevim polititanatom (slika 2, a). Premik fazne sestave je posledica manjše vsebnosti Nd³⁺, ki na ustreznih mestih v kristalni strukturi ni bil nadomeščen s Pb²⁺. Nastanek večfazne keramike potrjuje, da se Pb²⁺ ne vgrajuje na mesta Nd³⁺, saj bi sicer keramika bila enofazna.

V vzorcu, v katerem smo 20% Ti⁴⁺ nadomestili s Pb²⁺, smo z rentgensko difrakcijsko analizo ugotovili prisotnost najmanj dveh faz: BaNd₂Ti₃O₁₀ (BNT3) in s

Slika 1: Posnetek SEM mikrostrukture vzorca BNT4 (a - sekundarni elektroni, b - odbiti elektroni), pri katerem je del Nd³⁺ ionov zamenjanih s Pb²⁺ ioni (faza A: BNT4, faza B: Ba-polititanat, faza C: s Pb bogata faza), (T_s = 1400°C, 2 uri)

Figure 1: SEM micrograph of BNT4 sample (a - secondary electrons, b - back-scattered electrons) in which Nd³⁺ is partially replaced by Pb²⁺ (phase A: BNT4, phase B: Ba-polititanate, phase C: s Pb phase), (T_s = 1400°C, 2 hours)

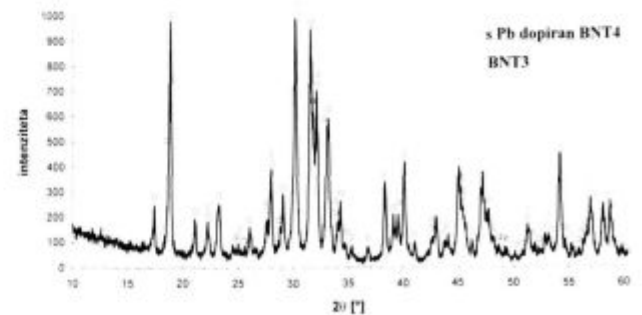

Slika 2: Shematski prikaz sprememb v fazni sestavi keramike v sistemu BaTiO₃-Nd₂TiO₅-TiO₂ v primeru, ko je bilo a) 20% Nd³⁺ zamenjanega s Pb²⁺; b) 20% Ti⁴⁺ zamenjanega s Pb²⁺ in c) 20% Ba²⁺ zamenjanega s Pb²⁺

Figure 2: Schematic representation of phase changes of ceramics in the system BaTiO₃-Nd₂TiO₅-TiO₂, when a) 20% of Nd³⁺ was replaced by Pb²⁺; b) 20% of Ti⁴⁺ was replaced by Pb²⁺ and c) 20% of Ba²⁺ was replaced by Pb²⁺

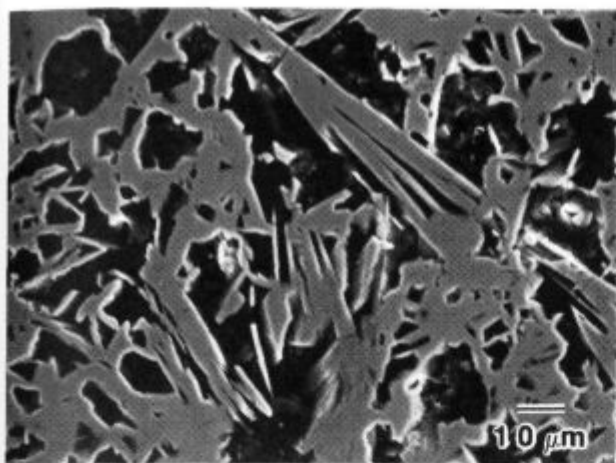
Pb dopirano BNT4 (slika 3). Znano je, da se keramika, ki vsebuje BNT3 fazo, sintra pri višjih temperaturah¹². Tudi pri našem vzorcu smo v primerjavi z drugimi opazili slabšo sinterabilnost, saj se vzorec pri sintranju (1400°C, 2h) ni zgostil (slika 4). Na osnovi pridobljenih spoznanj lahko ugotovimo, da se ob predpostavljene vgrajevanju Pb²⁺ namesto Ti⁴⁺ v faznem diagramu BaTiO₃-TiO₂-Nd₂TiO₅ s področja trdnih raztopin Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti₁₈O₅₄ pomaknemo proti BNT3 (slika 2, b). Ta premik je posledica manjše vsebnosti Ti⁴⁺ in kaže, da Pb²⁺ v kristalni strukturi ne nadomešča Ti⁴⁺.

Tudi v vzorcu, v katerem smo 20% Ba²⁺ nadomestili s Pb²⁺, smo z mikrostrukturno in rentgensko difrakcijsko analizo ob matrični BNT4 opazili sledove sekundarne faze (slika 5). Z mikroanalizo EDS smo poskusili določiti sestavo submikrometrске sekundarne faze, ki se

Slika 3: Rentgenski difrakcijski posnetek vzorca BNT4, pri katerem je del Ti⁴⁺ zamenjan s Pb²⁺

Figure 3: XRD pattern of BNT4 sample in which Ti⁴⁺ is partially replaced by Pb²⁺

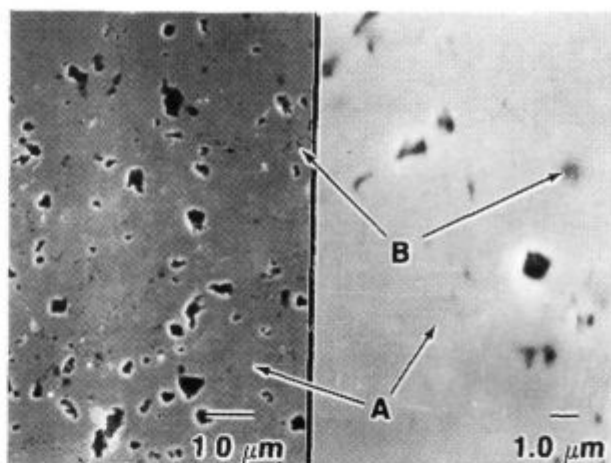

Slika 4: Posnetek SEM mikrostrukture vzorca BNT4, pri katerem je del Ti^{4+} zamenjan s Pb^{2+} ($T_s = 1400^\circ C$, 2 uri)

Figure 4: SEM micrograph of BNT4 sample in which Ti^{4+} is partially replaced by Pb^{2+} ($T_s = 1400^\circ C$, 2 hours)

pojavlja na mejah med zrni. Natančnejših kvantitativnih oz. semikvantitativnih analiz nismo mogli opraviti, saj smo v analiziran volumen vzorca zajeli poleg sekundarne faze še matrično. S primerjalno analizo EDS matrične in sekundarne faze smo lahko ugotovili, da je sekundarna faza najverjetneje TiO_2 . Nastanek TiO_2 je posledica izparevanja PbO iz keramičnih vzorcev, saj ima pri visokih temperaturah kalciniranja in sintranja PbO visok parni tlak. S tehtanjem vzorcev, ki so imeli izhodiščno sestavo $(Ba_{1-z}Pb_z)_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ ($x=1,5$ ter $z=0,28$), pred kalcinacijo in po njej oz. pred sintranjem in po njem smo ocenili količino izparelega PbO . Ugotovili smo, da sintrani vzorec izgubi od 15 do 30% vsega PbO (slika 6). Če upoštevamo mejne vrednosti, torej da izhlapi 15 oz. 30% vsega PbO , in nato izračunamo sestavo trdne raztopine $(Ba_{1-z}Pb_z)_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$, dobimo vrednosti $x=1,64$ oz. 1,79 ter 4 oz. 8 mol.% prebitne faze TiO_2 . Zaradi izparevanja PbO se množinsko razmerje med $Ba+Pb$ ter Nd zmanjša in se vrednost x v trdni raztopini $(Ba_{1-z}Pb_z)_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ zviša. Hkrati ostane tudi nekaj Ti v prebitku in se izloči kot sekundarna faza TiO_2 . V faznem diagramu $BaTiO_3-TiO_2-Nd_2Ti_2O_7$ smo se odmaknili od področja trdnih raztopin $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ proti TiO_2 (slika 2, c). Tudi z mikroanalizami WDS smo potrdili, da se sestava trdne raztopine

$(Ba_{1-z}Pb_z)_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ v keramiki z izhodiščno sestavo $x=1,5$ med procesom termične obdelave spremeni. Vrednosti x , določene z analizo WDS, so višje od 1,5 in odvisne od temperature kalcinacije. S statistično obdelavo rezultatov analize WDS lahko ocenimo, da je v primeru višjih temperatur kalcinacije x opazno višji ($x=1,6 (\pm 0,2)$ pri temperaturi kalcinacije $1170^\circ C$, $x=1,8 (\pm 0,2)$ pri temperaturi kalcinacije $1270^\circ C$). Natančnejših analiznih podatkov tako o sestavi trdne raztopine $(Ba_{1-z}Pb_z)_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ kakor tudi o vsebnosti Pb v njej nam ni uspelo dobiti, saj je mikrostruktura dopiranih

Slika 5: Posnetek SEM mikrostrukture vzorca BNT4 (sekundarni elektroni), pri katerem je del Ba^{2+} zamenjan s Pb^{2+} (faza A: BNT4, faza B: TiO_2). ($T_s = 1400^\circ C$, 2 uri)

Figure 5: SEM micrograph of BNT4 sample (secondary electrons) in which Ba^{2+} is partially replaced by Pb^{2+} (phase A: BNT4, phase B: TiO_2). ($T_s = 1400^\circ C$, 2 hours)

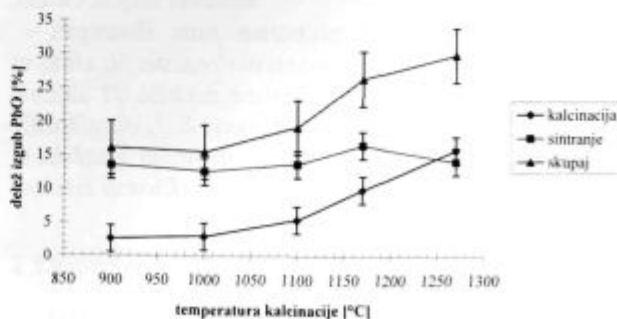
vzorcev zaradi izparevanja PbO nehomogena (slika 7), kar je znatno povečalo standardno napako meritev (do 20%).

V primeru, ko Pb^{2+} v trdni raztopini

$Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ ne bi nadomeščal niti Ba^{2+} ionov, bi ob BNT4 fazi morali nastati še dve Nd-titanatni fazi: $Nd_4Ti_9O_{24}$ in $Nd_2Ti_2O_7$. Le-teh z mikrostrukturno analizo v naših vzorcih nismo zaznali.

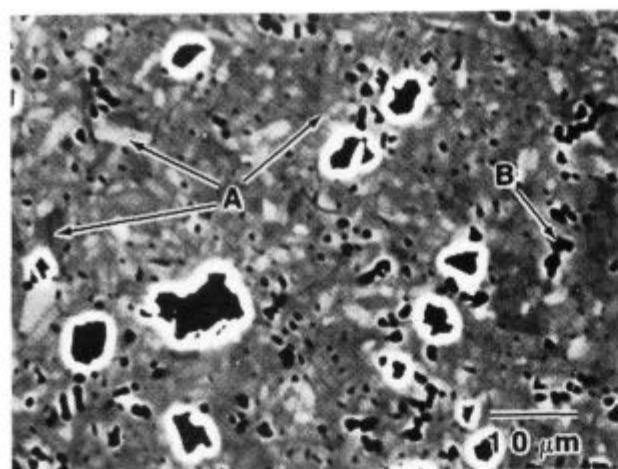
4 Sklepi

Mikrostrukturne in mikroanalizne raziskave s Pb dopirane trdne raztopine $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ dokazujejo, da Pb^{2+} ioni v kristalni strukturi $Ba_{6-x}Nd_{8+2/3x}Ti_{18}O_{54}$ nadomeščajo Ba^{2+} ione. Zamenjava Nd^{3+} ali Ti^{4+} ionov s Pb^{2+} ioni vodi do nastanka večfazne

Slika 6: Delež izgub PbO zaradi izparevanja v odvisnosti od temperature kalcinacije med procesom kalcinacije (10 ur) in sintranja ($T_s=1400^\circ C$, 2 uri) keramike z izhodiščno sestavo $Ba_{3,24}Pb_{1,26}Nd_9Ti_{18}O_{54}$

Figure 6: The portion of PbO loss, due to the evaporation, versus calcination temperature during calcination (10 hours) and sintering ($T_s=1400^\circ C$, 2 hours) of ceramics with starting composition $Ba_{3,24}Pb_{1,26}Nd_9Ti_{18}O_{54}$

Slika 7: Posnetek SEM mikrostrukture vzorca BNT4 (odbiti elektroni), pri katerem je del Ba^{2+} zamenjan s Pb^{2+} (faza A: s Pb dopiran BNT4-nehomogenost zaradi izparevanja PbO), faza B: TiO_2)
Figure 7: SEM micrograph of BNT4 sample (back-scattered electrons) in which a portion of Ba^{2+} is replaced by Pb^{2+} (phase A: Pb-doped BNT4-inhomogeneity due to evaporation of PbO), phase B: TiO_2)

keramike. Le v primeru, ko s Pb^{2+} nadomestimo Ba^{2+} , se tvori enofazna keramika s sledovi sekundarne faze, ki smo jo identificirali kot TiO_2 . Sledovi TiO_2 se v keramičnih vzorcih pojavijo kot posledica odparevanja PbO med kalcinacijo in sintranjem.

5 Literatura

¹ D. Kolar, D. Suvorov, High Permittivity Microwave Ceramics, *Eur. J. Solid State Chem.*, 32, 1995, 751-760

- ² T. Negas, P. K. Davies, Influence of Chemistry and Processing on the Electrical Properties of $Ba_{6-3x}Ln_{8+2x}Ti_{18}O_{54}$ Solid Solutions, *Ceram. Trans.*, 53, 1995, 179-196
- ³ K. Wakino, K. Minai, H. Tamura, Microwave Characteristics of $(Zr, Sn)TiO_4$ and $BaO-PbO-Nd_2O_3-TiO_2$ Dielectric Resonators, *J. Am. Ceram. Soc.*, 67, 1984, 4, 278-281
- ⁴ D. Kolar, S. Gaberšček, Z. Stadler, D. Suvorov, High Stability, Low Loss Dielectrics in the System $BaO-Nd_2O_3-TiO_2-Bi_2O_3$, *Ferroelectrics*, 27, 1980, 269-272
- ⁵ J. M. Durand, J. P. Boilot, Microwave Characteristics of $BaO-Bi_2O_3-TiO_2-Nd_2O_3$ Dielectric Resonators, *J. Mat. Sci. Letters*, 6, 1987, 134-136
- ⁶ S. Nishigaki, H. Kato, S. Yano, R. Kamimura, Microwave Dielectric Properties of $(Ba, Sr)O-Sm_2O_3-TiO_2$ Ceramics, *Am. Ceram. Soc. Bull.*, 66, 1987, 9, 1405-1410
- ⁷ M. Valant, D. Suvorov, D. Kolar, High Permittivity Microwave Ceramics - The Influence of $Ba_{4.5}Gd_9Ti_{18}O_{54}$ Addition on the Temperature Stability of Dielectric Properties, *Electroceramics IV, Proceedings of 4th International Conference on Electronic Ceramics & Applications*, Aachen, Germany, 1994, 69-72
- ⁸ T. Negas, G. Yeager, S. Bell, R. Amren, Chemistry and Properties of Temperature Compensated Microwave Dielectrics, NIST Spec. Pub. 804, Chemistry of Electronic Ceramic Materials, *Proceedings of the International Conference*, Jackson, USA, 1990, 17-22
- ⁹ D. Suvorov, M. Valant, D. Kolar, Chemistry and Microwave Properties of Bi_2O_3 -Doped $Ba_{4.5}Nd_9Ti_{18}O_{54}$ -Based Ceramics, *Ceram. Trans.*, 53, 1995, 197-207
- ¹⁰ M. Valant, D. Suvorov, D. Kolar, Role of Bi_2O_3 in Optimizing the Dielectric Properties of $Ba_{4.5}Nd_9Ti_{18}O_{54}$ Based Microwave Ceramics, *J. Mater. Res.*, 11, 1996, 928-931
- ¹¹ R. D. Shannon, Revised Effective Ionic Radii and Systematic Studies of Interatomic Distances in Halides and Chalcogenides, *Acta Cryst.*, A32, 1976, 751-767
- ¹² D. Kolar, Z. Stadler, S. Gaberšček, D. Suvorov, Ceramic and Dielectric Properties of Selected Compositions in the $BaO-TiO_2-Nd_2O_3$ System, *Ber. Dt. Keram. Ges.*, 55, 1978, 7, 346-348